

## 470

## ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ

z dnia 5 maja 1999 r.

**w sprawie zakresu i metod prowadzenia oceny wartości użytkowej i hodowlanej zwierząt oraz sposobu oznakowania i identyfikacji zwierząt do celów hodowlanych.**

Na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 123, poz. 774 i z 1998 r. Nr 106, poz. 668) zarządza się, co następuje:

## Rozdział 1

**Zakres i metody prowadzenia oceny wartości użytkowej bydła**

§ 1. Ocena wartości użytkowej bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego obejmuje:

- 1) użytkowość mleczną,
- 2) użytkowość rozplodową,
- 3) ocenę typu i budowy,
- 4) szybkość oddawania mleka,
- 5) temperament zwierzęcia.

§ 2. 1. Oceną użytkowości mlecznej bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego obejmuje się wszystkie krowy utrzymywane w stadzie.

2. Ocena użytkowości mlecznej bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego obejmuje:

- 1) określanie wydajności mlecznej krowy w okresie laktacji, w oparciu o udoje kontrolne,

- 2) ustalanie zawartości tłuszczu, białka i liczby komórek somatycznych w łącznej próbie mleka, składającej się z prób pobranych z każdego udoju w ramach udoju kontrolnego,

- 3) określenie wydajności tłuszczu, białka oraz zawartości tłuszczu i białka w mleku w okresie laktacji w oparciu o wydajność mleczną, o której mowa w pkt 1, i wyniki ustaleń, o których mowa w pkt 2.

§ 3. 1. Udój kontrolny jest przeprowadzany przez prowadzącego ocenę, którego przedstawiciel jest obecny podczas udoju, pobiera próby mleka i dokonuje zapisów w dokumentacji hodowlanej (metoda „A”).

2. Udój kontrolny, o którym mowa w ust. 1, jest przeprowadzany:

- 1) minimum 11 razy w roku i polega na ustaleniu ilości udojonego mleka w okresie 24 godzin oraz pobraniu łącznej próby mleka składającej się z prób pobranych z każdego udoju przeprowadzonego w tym okresie (metoda A 4), albo
- 2) minimum 6 razy w roku i polega na ustaleniu ilości udojonego mleka w okresie 24 godzin oraz pobraniu łącznej próby mleka składającej się z prób pobranych z każdego udoju przeprowadzonego w tym okresie (metoda A 8).

3. Udój kontrolny, o którym mowa w ust. 2 pkt 1, może polegać na ustalaniu ilości mleka pochodzącego z jednego udoju, przemiennie rannego lub wieczornego, i pobraniu próby mleka z tego udoju, pod warunkiem prowadzenia dwóch udojów w ciągu 24 godzin (metoda AT 4).

§ 4. 1. Na wniosek prowadzącego ocenę i za zgodą posiadacza zwierzęcia mogą być stosowane inne niż wymienione w § 3 ust. 1 i 2 metody prowadzenia udoju kontrolnego, polegające na tym, że udój kontrolny obejmujący ustalanie ilości mleka i pobieranie łącznej próby mleka, składającej się z prób pobranych z każdego udoju przeprowadzanego w okresie udoju kontrolnego, prowadzony jest:

- 1) przez posiadacza zwierzęcia, przy czym prawidłowość dokonywanych przez niego czynności jest okresowo kontrolowana przez prowadzącego ocenę (metoda „B”), albo
- 2) przez posiadacza zwierzęcia i przedstawiciela prowadzącego ocenę, którzy wspólnie wykonują czynności związane z udojem kontrolnym (metoda „C”) — zgodnie z jedną z częstotliwości udojów kontrolnych określonych w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

2. Ocena użytkowości młecznej może być prowadzona zgodnie z ust. 1, pod warunkiem zapewnienia porównywalności uzyskanych wyników z wynikami uzyskiwanymi z zastosowaniem metody określonej w § 3 ust. 2 pkt 1.

§ 5. 1. Ilość udojonego mleka w ramach udoju kontrolnego ustalana jest dla każdej krowy, oddzielnie w każdym udoju, z dokładnością do 0,1 kg, przy użyciu urządzeń legalizowanych przynajmniej raz do roku.

2. Nie ustala się ilości udojonego mleka i nie pobiera prób mleka z udojów od krów od dnia wycielenia do 5 dnia po wycieleniu.

3. Jeżeli ilość mleka ustalona w ramach udoju kontrolnego przeprowadzanego po 250 dniu laktacji wynosi poniżej 3 kg, nie pobiera się prób mleka z tego udoju, a kolejny udój kontrolny przeprowadza się nie wcześniej niż w 6 dniu od dnia wycielenia, z zastrzeżeniem ust. 4.

4. Jeżeli ilość mleka ustalona w ramach udoju kontrolnego, przeprowadzanego po 250 dniu laktacji metodą AT4 wynosi poniżej 1,5 kg, nie pobiera się prób mleka z tego udoju, a kolejny udój kontrolny przeprowadza się nie wcześniej niż w 6 dniu od dnia wycielenia.

§ 6. 1. Ocena użytkowości rozplodowej bydła typu użytkowego młecznego i mięsno-młecznego polega na określeniu dla każdej samicy w stadzie:

- 1) okresów pomiędzy kolejnymi ciążami,
- 2) okresów pomiędzy kolejnymi porodami,
- 3) zdolności do donoszenia ciąży,
- 4) rodzaju porodu poprzez zakwalifikowanie go do jednej z następujących kategorii:
  - a) poród łatwy odbyty siłami natury bez pomocy człowieka,

- b) poród z pomocą człowieka lub środków mechanicznych,
- c) poród skomplikowany z koniecznością interwencji lekarza weterynarii,
- d) poród bardzo ciężki powodujący uszkodzenie krowy lub cielęcia, cesarskie cięcie lub embriotomia,

- 5) żywotności urodzonego cielęcia poprzez zakwalifikowanie go do jednej z następującej kategorii:
  - a) kategorii A — cielę żywe, bez wad budowy,
  - b) kategorii B — cielę martwe przy urodzeniu lub padłe w ciągu 24 godzin od urodzenia,
  - c) kategorii C — cielę żywe z wadami budowy,
  - d) kategorii D — potworkowość cielęcia.

2. Ocenę użytkowości rozplodowej bydła typu użytkowego młecznego i mięsno-młecznego, w zakresie określonym w ust. 1 pkt 1—3, prowadzi się na podstawie następujących danych, ustalanych dla każdej samicy w stadzie:

- 1) daty pokrycia lub sztucznego unasienniania,
- 2) nazwy i numeru identyfikacyjnego buhaja użytego do krycia lub buhaja, którego nasienie zostało użyte do sztucznego unasienniania,
- 3) daty pozyskiwania i liczby uzyskanych komórek jajowych lub zarodków,
- 4) daty przeniesienia zarodka, danych o genetycznych rodzicach oraz płci zarodka, jeśli była oznaczona,
- 5) daty wycielenia lub poronienia,
- 6) liczby wycieleń od początku okresu rozplodowego,
- 7) numerów identyfikacyjnych i nazw urodzonych cieląt,
- 8) płci i liczby urodzonych cieląt,
- 9) daty zakończenia laktacji.

§ 7. 1. Ocena typu i budowy bydła typu użytkowego młecznego i mięsno-młecznego polega na niezależnym mierzeniu lub ocenianiu poszczególnych cech budowy zwierzęcia.

2. Cechy budowy zwierzęcia, które nie są mierzone, oceniane są liniowo w skali dziewięciopunktowej, w której punkty 1 i 9 określają dolną i górną granicę poszczególnych cech.

§ 8. Szybkość oddawania mleka ocenia się poprzez zakwalifikowanie tej cechy do jednej z następujących kategorii:

- 1) wolne oddawanie mleka,
- 2) szybkie oddawanie mleka,
- 3) bardzo szybkie oddawanie mleka.

§ 9. Temperament zwierzęcia ocenia się poprzez zakwalifikowanie go do jednej z następujących kategorii:

- 1) zwierzę spokojne,
- 2) zwierzę pobudliwe,
- 3) zwierzę agresywne.

§ 10. Ocena wartości użytkowej bydła typu użytkowego mięsnego obejmuje:

- 1) użytkowość rozplodową,
- 2) użytkowość mięsną,
- 3) ocenę młeczności.

§ 11. 1. Ocena użytkowości rozplodowej bydła typu użytkowego mięsnego polega na określeniu dla każdej samicy w stadzie:

- 1) okresów pomiędzy kolejnymi ciążami,
- 2) okresów pomiędzy kolejnymi porodami,
- 3) zdolności do donoszenia ciąży,
- 4) rodzaju porodu poprzez zakwalifikowanie go do jednej z następujących kategorii:
  - a) poród łatwy odbyty siłami natury bez pomocy człowieka,
  - b) poród z pomocą człowieka lub środków mechanicznych,
  - c) poród skomplikowany z koniecznością interwencji lekarza weterynarii,
  - d) poród bardzo ciężki powodujący uszkodzenie krowy lub cielęcia, cesarskie cięcie lub embriotomia,
- 5) żywotności urodzonego cielęcia poprzez zakwalifikowanie go do jednej z następującej kategorii:
  - a) kategorii A — cielę żywe, bez wad budowy,
  - b) kategorii B — cielę martwe przy urodzeniu lub padłe w ciągu 24 godzin od urodzenia,
  - c) kategorii C — cielę żywe, z wadami budowy,
  - d) kategorii D — potworkowatość cielęcia.

2. Ocenę użytkowości rozplodowej bydła typu użytkowego mięsnego, w zakresie określonym w ust. 1 pkt 1—3, prowadzi się na podstawie następujących danych, ustalanych dla każdej samicy w stadzie:

- 1) daty pokrycia lub sztucznego unasienniania,
- 2) nazwy i numeru identyfikacyjnego buhaja użytego do krycia lub buhaja, którego nasienie zostało użyte do sztucznego unasienniania,
- 3) daty pozyskiwania i liczby uzyskanych komórek jajowych lub zarodków,
- 4) daty przeniesienia zarodka, danych o genetycznych rodzicach oraz płci zarodka, jeśli była oznaczona,
- 5) daty wycielenia lub poronienia,
- 6) liczby wycieleń od początku okresu rozplodowego,
- 7) numerów identyfikacyjnych i nazw urodzonych cieląt,
- 8) płci i liczby urodzonych cieląt.

§ 12. 1. Ocena użytkowości mięsnej bydła typu użytkowego mięsnego prowadzona jest w skali punktowej i obejmuje określanie:

- 1) stopnia umięśnienia,
- 2) rozwoju zwierzęcia,
- 3) tempa przyrostu masy ciała zwierzęcia.

2. Określenie stopnia umięśnienia dokonywane jest w oparciu o wizualną ocenę budowy łopatki, szerokości i umięśnienia grzbietu oraz szerokości, długości i wysklepienia udźca.

3. Określenie rozwoju zwierzęcia dokonywane jest w oparciu o:

- 1) wizualną ocenę budowy zwierzęcia, polegającą na ocenie jego typu oraz poszczególnych cech pokroju,
- 2) pomiary zoometryczne wykonywane z dokładnością do 1 cm, obejmujące:
  - a) wysokość w krzyżu mierzoną na wysokości guzów biodrowych,

b) obwód klatki piersiowej mierzony w przewężeniu tuż za łopatkami.

4. Określanie tempa przyrostu masy ciała polega na:

- 1) ustalaniu masy ciała zwierzęcia w następujących okresach jego życia:
  - a) od dnia urodzenia do 5 dnia po urodzeniu oraz w okresie od 180 do 240 dnia życia,
  - b) w wieku 11—13 miesięcy dla jałówek,
  - c) w wieku 13—15 miesięcy dla buhajków,
  - d) w wieku pierwszego, drugiego i trzeciego wycielenia dla krów,
- 2) obliczaniu masy ciała zwierzęcia na:
  - a) dzień urodzenia,
  - b) 210 dzień życia dla jałowic i buhajków,
  - c) 365 dzień życia dla jałowic,
  - d) 420 dzień życia dla buhajów,
  - e) dzień pierwszego wycielenia dla krów,
- 3) wyliczaniu średnich dobowych przyrostów masy ciała zwierzęcia w okresach:
  - a) od dnia urodzenia do 210 dnia życia dla jałowic i buhajków,
  - b) od 210 do 365 dnia życia dla jałowic,
  - c) od 210 do 420 dnia życia dla buhajów.

§ 13. 1. Pomiary zoometryczne oraz ustalanie masy ciała zwierzęcia są przeprowadzane przez:

- 1) prowadzącego ocenę, którego przedstawiciel jest obecny przy wszystkich czynnościach (metoda „A”), albo
- 2) posiadacza zwierzęcia, przy czym prawidłowość dokonywanych przez niego czynności jest okresowo kontrolowana przez prowadzącego ocenę (metoda „B”), albo
- 3) posiadacza zwierzęcia i prowadzącego ocenę, którzy wspólnie wykonują wszystkie czynności (metoda „C”).

2. Obliczania masy ciała zwierzęcia na określony dzień jego życia oraz wyliczania średnich dobowych przyrostów masy ciała zwierzęcia dokonuje się według wzorów określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 14. Ocena mleczości krowy dokonywana jest w oparciu o średnie dobowe przyrosty masy ciała jej cielęcia w okresie od dnia urodzenia do dnia odsadzenia tego cielęcia i obliczana według wzoru określonego w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

## Rozdział 2

### Zakres i metody prowadzenia oceny wartości hodowlanej bydła

§ 15. 1. Ocena wartości hodowlanej bydła jest prowadzona dla ras: czarno-białej, czerwono-białej, polskiej czerwonej oraz simentalskiej i obejmuje:

- 1) ocenę cech użytkowości mlecznej krowy i buhaja,
- 2) ocenę typu i budowy buhaja.

2. Ocena wartości hodowlanej bydła jest prowadzona z uwzględnieniem płci i wieku ocenianych zwierząt.

§ 16. 1. Wartość hodowlana w zakresie cech użyteczności mlecznej szacowana jest dla wydajności mlecznej, wydajności tłuszczu i białka oraz procentowej zawartości tłuszczu i białka, na podstawie wyników oceny wartości użytkowej:

- 1) własnej zwierzęcia albo
- 2) krewnych zwierzęcia, dla których prowadzona jest ocena wartości użytkowej, albo
- 3) własnej zwierzęcia i jego krewnych, dla których prowadzona jest ocena wartości użytkowej.

2. Do szacowania wartości hodowlanej bydła w zakresie cech użyteczności mlecznej wykorzystuje się wyniki oceny wartości użytkowej krów, które:

- 1) ocielily się po raz pierwszy w wieku co najmniej 18 miesięcy,
- 2) ukończyły laktację trwającą co najmniej 200 dni, w której osiągnęły wydajność co najmniej 2000 kg mleka, przy średniej zawartości tłuszczu w mleku co najmniej 2,5%.

3. Szacowania, o którym mowa w ust. 2, dokonuje się na podstawie wyników pierwszej, drugiej i trzeciej laktacji, przy czym, jeżeli brak jest wyników drugiej lub trzeciej laktacji, wartości hodowlane dla tych laktacji są szacowane w oparciu o znane powiązania genetyczne na podstawie stopnia pokrewieństwa między zwierzętami.

4. Szacowania wartości hodowlanej bydła w zakresie cech użyteczności mlecznej dokonuje się według wzoru określonego w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

5. Wartość hodowlaną zwierzęcia w zakresie cech użyteczności mlecznej oblicza się jako średnią arytmetyczną z wartości hodowlanych dla trzech laktacji.

§ 17. 1. Wartość hodowlana buhaja w zakresie typu i budowy szacowana jest na podstawie wyników oceny typu i budowy krewnych buhaja prowadzonej w ramach oceny wartości użytkowej.

2. Szacowania wartości hodowlanej buhaja w zakresie typu i budowy dokonuje się według wzoru określonego w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

### Rozdział 3

#### Sposób oznakowania i identyfikacji bydła

§ 18. 1. Dla bydła poddawanego ocenie wartości użytkowej lub hodowlanej prowadzi się indywidualne, trwałe oznakowanie zwierzęcia.

2. Znakowanie bydła polega na zakładaniu kolczyka z tworzywa sztucznego w jednym lub obu uszach, z trwale naniesionym jednakowym numerem identyfikacyjnym zwierzęcia, nadanym przez prowadzącego ocenę wartości użytkowej lub hodowlanej.

3. Numer identyfikacyjny zwierzęcia powinien zawierać do piętnastu znaków literowo-cyfrowych, przy czym system numeracji powinien zapewniać niepowtarzalność tego numeru w skali kraju przez okres co najmniej 30 lat.

§ 19. 1. Kolczyk powinien być skonstruowany i zakładany w sposób wykluczający jego usunięcie i ponowne użycie oraz pozwalający na łatwe odczytanie numeru identyfikacyjnego.

2. Powtórne oznakowanie zwierzęcia, w przypadku utraty kolczyka, odbywa się z wykorzystaniem tego samego numeru po potwierdzeniu tożsamości zwierzęcia na podstawie drugiego kolczyka albo konturów umaszczenia zwierzęcia odnotowanych w dokumentacji hodowlanej lub wyniku badania genetycznego potwierdzającego pochodzenie zwierzęcia.

3. Ponowne założenie kolczyka powinno zostać odnotowane w dokumentacji hodowlanej z podaniem sposobu ustalenia tożsamości zwierzęcia przez prowadzącego ocenę wartości użytkowej.

4. Zwierzę pochodzące z importu, oznakowane kolczykiem z numerem identyfikacyjnym rozpoczynającym się od literowego kodu kraju, w którym zwierzę zostało oznakowane, nie wymaga ponownego oznakowania, a jego oryginalny numer i nazwę, zgodne z numerem i nazwą podanymi w świadectwie pochodzenia zwierzęcia, wpisuje się do krajowej dokumentacji hodowlanej.

5. W przypadku zmiany numeru u zwierzęcia importowanego na identyfikacyjny numer krajowy dokumentacja hodowlana powinna zawierać również jego oryginalny numer i nazwę, zgodne z numerem i nazwą podanymi w świadectwie pochodzenia zwierzęcia.

§ 20. Zwierzę jest identyfikowane przez porównanie numeru identyfikacyjnego na kolczyku z numerem odnotowanym w dokumentacji hodowlanej oraz — w przypadku ras wielomaścistych (łaciących) — również na podstawie konturów umaszczenia.

§ 21. Informacje dotyczące identyfikacji zwierząt powinny być odnotowywane w dokumentacji hodowlanej i rejestrowane w systemie informatycznym prowadzonym na potrzeby oceny wartości użytkowej i hodowlanej.

### Rozdział 4

#### Zakres i metody prowadzenia oceny wartości użytkowej świń

§ 22. Ocena wartości użytkowej świń obejmuje:

- 1) użyteczność rozplodową loch,
- 2) użyteczność tuczną i rzeźną dokonywaną w okresie życia lub po uboju.

§ 23. 1. Ocena użyteczności rozplodowej lochy prowadzona jest w chlewni, w której jest ona utrzymywana, i obejmuje ustalenie:

- 1) daty urodzenia miotu,

- 2) liczby żywo urodzonych prosiąt w miocie w pierwszym dniu po urodzeniu tego miotu,
- 3) liczby martwo urodzonych prosiąt w miocie,
- 4) liczby i płci prosiąt oraz liczby sutków każdego prosięcia w miocie w 21 dni po urodzeniu.

2. Ocenę użytkowości rozplodowej lochy prowadzi się od dnia urodzenia przez nią pierwszego miotu.

§ 24. 1. Ocenie użytkowości tucznej i rzeźnej dokonywanej w okresie życia podlegają knurki i loszki w wieku 150—210 dni.

2. Ocena, o której mowa w ust. 1, obejmuje ustalenie:

- 1) wieku i płci zwierzęcia,
- 2) tempa wzrostu kreślanego za pomocą przyrostu dziennego przeliczonego na 180 dzień życia,
- 3) stopnia umięśnienia wyrażanego procentową zawartością mięsa w tuszy.

3. Obliczenia przyrostu dziennego zwierzęcia dokonuje się według wzoru określonego w załączniku nr 4 do rozporządzenia.

4. Stopień umięśnienia zwierzęcia określany jest na podstawie pomiaru:

- 1) grubości stoniny, dokonywanego w następujących punktach:
  - a) za ostatnim zębem na granicy kręgów piersiowych i lędźwiowych, 3 cm poniżej linii środkowej grzbietu,
  - b) za ostatnim zębem na granicy kręgów piersiowych i lędźwiowych, 8 cm poniżej linii środkowej grzbietu,
- 2) wysokości poprzecznego przekroju mięśnia najdłuższego grzbietu, dokonywanego równocześnie z pomiarem grubości stoniny, o którym mowa w pkt 1 lit. b).

5. Obliczenia stopnia umięśnienia w ramach oceny użytkowości tucznej i rzeźnej świń w okresie życia zwierzęcia dokonuje się według wzoru określonego w załączniku nr 4 do rozporządzenia.

§ 25. 1. Ocena użytkowości tucznej i rzeźnej świń dokonywana po uboju polega na ocenie:

- 1) rodzeństwa (kojarzenia) na podstawie wyników oceny po uboju rodzeństwa pochodzącego po tej samej parze rodziców,
- 2) ojca na podstawie wyników oceny po uboju potomstwa

— utrzymywanych w specjalnie do tego celu wyodrębnionym obiekcie, zwanym dalej „stacją kontroli”, w jednolitych warunkach żywienia i utrzymania zwierząt.

2. Ocenę użytkowości tucznej i rzeźnej rodzeństwa (kojarzenia) przeprowadza się na podstawie wyników oceny po uboju 2 zwierząt z jednego miotu, a ocenę ojca — na podstawie wyników oceny po uboju co najmniej 8 zwierząt pochodzących co najmniej z 4 kojarzeń.

3. Ocenie użytkowości tucznej i rzeźnej świń po uboju poddawane jest zwierzę o masie ciała 17—22 kg, które w dniu przyjęcia do stacji kontroli nie ukończyło 10 tygodni życia.

4. Ocena użytkowości tucznej i rzeźnej świń po uboju powinna być poprzedzona tuczem kontrolnym, prowadzonym w okresie od osiągnięcia przez zwierzę 25 kg do osiągnięcia 100 kg masy ciała, zakończonym ubojem.

5. W ocenie użytkowości tucznej i rzeźnej świń po uboju uwzględnia się:

- 1) wiek, płć i masę ciała zwierząt przyjmowanych do oceny,
- 2) okres adaptacyjny zwierząt przed rozpoczęciem tuczu kontrolnego,
- 3) długość okresu tuczu.

6. Po uboju, o którym mowa w ust. 4, i dokonaniu podziału tuszy dokonuje się pomiarów prawej półtuszy ocenianego zwierzęcia:

- 1) grubości słoniny, w następujących punktach:
  - a) w najgrubszym miejscu nad łopatką,
  - b) na grzbiecie nad stawem między ostatnim kręgiem piersiowym i pierwszym kręgiem lędźwiowym,
  - c) nad dogłową krawędzią przekroju mięśnia pośladkowego (krzyż I),
  - d) nad środkiem przekroju mięśnia pośladkowego (krzyż II),
  - e) nad doogonową krawędzią przekroju mięśnia pośladkowego (krzyż III),
- 2) powierzchni poprzecznego przekroju mięśnia najdłuższego grzbietu, mierzonej w miejscu przekroju między ostatnim kręgiem piersiowym i pierwszym kręgiem lędźwiowym,
- 3) szerokości i długości poprzecznego przekroju mięśnia najdłuższego grzbietu,
- 4) masy podstawowych części tuszy:
  - a) szynki tylnej bez skóry i słoniny,
  - b) mięśnia najdłuższego grzbietu bez słoniny,
  - c) połówniczki,
  - d) szynki przedniej i karkówki,
  - e) boczku z żeberkami.

7. Ocena użytkowości tucznej i rzeźnej świń po uboju obejmuje ustalenie:

- 1) tempa wzrostu zwierząt i zużycia paszy w okresie tuczu kontrolnego,
- 2) jakości tuszy określanej zawartością mięsa w tuszy, wyrażoną w kilogramach i procentach,
- 3) jakości mięsa w tuszy, określanej na podstawie kwasowości mięśnia najdłuższego grzbietu wyrażonej w pH.

8. Obliczenia zawartości mięsa w tuszy w ramach oceny użytkowości tucznej i rzeźnej świń po uboju dokonuje się według wzoru określonego w załączniku nr 4 do rozporządzenia.

## Rozdział 5

**Zakres i metody prowadzenia oceny wartości hodowlanej świń**

§ 26. Ocena wartości hodowlanej świń obejmuje określenie użytkowości tucznej i rzeźnej, z uwzględnieniem płci i wieku zwierząt.

§ 27. 1. Ocena wartości hodowlanej świń szacowana jest na podstawie wyników oceny wartości użytkowej:

- 1) własnej zwierzęcia albo
- 2) krewnych zwierzęcia, dla których prowadzona jest ocena wartości użytkowej, albo
- 3) własnej zwierzęcia i jego krewnych, dla których prowadzona jest ocena wartości użytkowej.

2. Szczegółowe metody szacowania wartości hodowlanej na podstawie wyników wartości własnej zwierzęcia albo krewnych zwierzęcia, dla których prowadzona jest ocena wartości użytkowej, określa załącznik nr 5 do rozporządzenia.

3. W przypadku szacowania wartości hodowlanej świń na podstawie wyników oceny wartości użytkowej krewnych lub własnej i krewnych zwierzęcia, stosowana metoda statystyczna powinna gwarantować wynik nie obciążony wpływami głównych czynników środowiskowych (metoda BLUP).

## Rozdział 6

**Sposób oznakowania i identyfikacji świń**

§ 28. Świnie poddawane ocenie wartości użytkowej lub hodowlanej powinny być trwale indywidualnie oznakowane przy pomocy tatuowania uszu albo karbowania uszu uzupełnionego kolczykiem.

§ 29. 1. Tatuaż albo karbowanie uszu uzupełnione kolczykiem powinno zawierać niepowtarzalny w skali kraju numer identyfikacyjny nadany przez prowadzącego ocenę.

2. Numer identyfikacyjny, o którym mowa w ust. 1, składa się z jedenastu cyfr, z których pięć pierwszych oznacza numer stada, a sześć kolejnych — indywidualny numer zwierzęcia w stadzie; dwie ostatnie cyfry indywidualnego numeru zwierzęcia w stadzie oznaczają dwie ostatnie cyfry roku, w którym zwierzę ukończyło 21 dzień życia.

3. W przypadku znakowania świń przy pomocy tatuażu numer stada umieszcza się w lewym uchu, a indywidualny numer zwierzęcia w stadzie — w prawym uchu.

4. W przypadku znakowania świń przy pomocy karbowania uszu uzupełnionego kolczykiem, numer stada umieszczony jest w sposób trwały na kolczyku zakładanym na lewe ucho zwierzęcia, a numer indywidualny zwierzęcia w stadzie — karbowany jest w jednym lub obu uszach.

5. Kolczyk powinien być skonstruowany i zakładany w sposób wykluczający jego usunięcie i ponowne użycie oraz pozwalający na łatwe odczytanie numeru identyfikacyjnego.

6. Informacje dotyczące numeru identyfikacyjnego i sposobu oznakowania zwierzęcia powinny być odnotowywane w dokumentacji hodowlanej i rejestrowane w systemie informatycznym prowadzonym na potrzeby oceny wartości użytkowej i hodowlanej.

§ 30. Zwierzę jest identyfikowane przez porównanie numeru identyfikacyjnego umieszczonego na kolczyku i wykarbowanego w uszach albo numeru identyfikacyjnego wytatuowanego w uszach zwierzęcia z numerem odnotowanym w dokumentacji hodowlanej.

## Rozdział 7

**Zakres i metody prowadzenia oceny wartości użytkowej i hodowlanej stad zwierząt futerkowych**

§ 31. 1. Dla stad zwierząt futerkowych prowadzi się ocenę wartości użytkowej łącznie z oceną wartości hodowlanej, zwane dalej „oceną stad zwierząt futerkowych”.

2. Ocena stad zwierząt futerkowych obejmuje:

- 1) użytkowość rozplodową stada,
- 2) ocenę fenotypu zwierzęcia dokonywaną w okresie życia zwierzęcia,
- 3) ocenę skór, z wyjątkiem królików utrzymywanych w celu produkcji surowca dla przemysłu mięsnego i włókienniczego.

§ 32. 1. Ocena użytkowości rozplodowej stad lisów pospolitych i polarnych, norek, tchórzy i jenotów obejmuje określenie:

- 1) liczby samic i samców stada podstawowego w pierwszym dniu pierwszego kojarzenia w danym roku kalendarzowym,
- 2) liczby urodzonych młodych pochodzących z pierwszego miotu w danym roku kalendarzowym,
- 3) liczby odchowanych młodych, o których mowa w pkt 2, na dzień 1 września,
- 4) średniej liczby odchowanych młodych, którą wylicza się, dzieląc liczbę młodych odchowanych na dzień 1 września przez liczbę samic stada podstawowego w pierwszym dniu pierwszego kojarzenia w danym roku kalendarzowym.

2. Ocena użytkowości rozplodowej stad nutrii, królików i szynszyli obejmuje określenie:

- 1) liczby samic i samców stada podstawowego na dzień 31 grudnia danego roku kalendarzowego,
- 2) średniej liczby samic użytkowanych rozplodowo, którą wylicza się, sumując ilość samic stada podstawowego w poszczególnych miesiącach roku kalendarzowego i dzieląc otrzymaną sumę przez 12,
- 3) liczby wszystkich miotów uzyskanych od samic stada podstawowego w danym roku kalendarzowym,
- 4) liczby młodych urodzonych do dnia 31 grudnia danego roku kalendarzowego,
- 5) liczby odchowanych młodych z urodzeń, o których mowa w pkt 4,
- 6) średniej liczby miotów uzyskanych od jednej samicy, którą wylicza się, dzieląc liczbę, o której mowa w pkt 3, przez liczbę, o której mowa w pkt 2,

- 7) średniej liczby młodych urodzonych od jednej samicy w danym roku kalendarzowym, którą wylicza się, dzieląc liczbę, o której mowa w pkt 4, przez liczbę, o której mowa w pkt 2,
- 8) średniej liczby młodych odchowanych od jednej samicy w danym roku kalendarzowym, którą wylicza się, dzieląc liczbę młodych odchowanych z urodzeń, o których mowa w pkt 4, przez liczbę, o której mowa w pkt 2,
- 9) średniej liczby młodych urodzonych z jednego miotu w danym roku kalendarzowym, którą wylicza się, dzieląc liczbę, o której mowa w pkt 4, przez liczbę, o której mowa w pkt 3,
- 10) średniej liczby młodych odchowanych z jednego miotu w danym roku kalendarzowym, którą wylicza się, dzieląc liczbę odchowanych młodych z urodzeń, o których mowa w pkt 4, przez liczbę, o której mowa w pkt 3.

§ 33. 1. Ocenie fenotypu poddawane są:

- 1) lisy pospolite, lisy polarne, norki, tchórze i jenoty, urodzone w roku kalendarzowym, w którym przeprowadza się ocenę,
- 2) nutrie i króliki w wieku od 5 miesiąca życia,
- 3) szynszyle w wieku od 6 miesiąca życia.

2. Ocena fenotypu zwierzęcia prowadzona jest w następujących okresach:

- 1) od 20 października do 20 grudnia — lisy pospolite, lisy polarne i norki,
- 2) od 20 listopada do 20 grudnia — tchórze,
- 3) od 1 października do 30 listopada — jenoty,
- 4) od 1 stycznia do 31 grudnia — nutrie, króliki, szynszyle.

3. Ocena fenotypu zwierzęcia obejmuje:

- 1) u lisa pospolitego:
  - a) wielkość i budowę,
  - b) typ barwny,
  - c) czystość srebra i barwy okrywy włosowej,
  - d) jakość okrywy włosowej,
- 2) u lisa polarnego, norki, tchórza i jenota:
  - a) wielkość i budowę,
  - b) typ barwny,
  - c) czystość barwy okrywy włosowej,
  - d) jakość okrywy włosowej,
- 3) u nutrii:
  - a) wielkość i budowę,
  - b) barwę i czystość barwy okrywy włosowej,
  - c) jakość okrywy włosowej,
- 4) u królików:
  - a) wielkość,
  - b) budowę,
  - c) typ rasowy,
  - d) barwę okrywy włosowej,
  - e) jakość okrywy włosowej,
  - f) specyficzne cechy rasowe,

- 5) u szynszyli:
  - a) wielkość i budowę,
  - b) typ barwny,
  - c) jakość okrywy włosowej,
  - d) czystość barwy okrywy włosowej,
  - e) pas brzuszny.

4. Wielkość zwierzęcia określa się jako:

- 1) długość tułowia mierzoną w centymetrach od czubka nosa do nasady ogona u lisów pospolitych i lisów polarnych,
- 2) masę ciała wyrażoną w gramach lub kilogramach u norek, tchórzy, jenotów, nutrii, królików i szynszyli

— w celu ustalenia stopnia zgodności z wzorcem danej rasy, gatunku i odmiany.

5. Budowę, typ barwny, barwę, czystość barwy i jakość okrywy włosowej, czystość srebra, typ rasowy, specyficzne cechy rasowe oraz pas brzuszny ocenia się organoleptycznie w celu ustalenia stopnia zgodności z cechami charakterystycznymi dla danej rasy, gatunku i odmiany.

6. Stopień zgodności, o którym mowa w ust. 4 i 5, wyraża się w punktach, przy czym ilość punktów za poszczególne cechy wynosi:

- 1) u lisa pospolitego:
  - a) wielkość i budowa 0—6 pkt,
  - b) typ barwny 0—3 pkt,
  - c) czystość srebra i barwy okrywy włosowej 0—5 pkt,
  - d) jakość okrywy włosowej 0—6 pkt,
- 2) u lisa polarnego, tchórza i jenota:
  - a) wielkość i budowa 0—6 pkt,
  - b) typ barwny 0—3 pkt,
  - c) czystość barwy okrywy włosowej 0—3 pkt,
  - d) jakość okrywy włosowej 0—8 pkt,
- 3) u norki:
  - a) wielkość i budowa 0—6 pkt,
  - b) typ barwny 0—3 pkt,
  - c) czystość barwy okrywy włosowej 0—5 pkt,
  - d) jakość okrywy włosowej 0—6 pkt,
- 4) u nutrii:
  - a) wielkość i budowa 0—5 pkt,
  - b) barwa i czystość barwy okrywy włosowej 0—6 pkt,
  - c) jakość okrywy włosowej 0—9 pkt,
- 5) u królików:
  - a) wielkość 0—10 pkt,
  - b) budowa 0—20 pkt,
  - c) typ rasowy 0—20 pkt,
  - d) barwa okrywy włosowej 0—10 pkt,
  - e) jakość okrywy włosowej 0—20 pkt,
  - f) specyficzne cechy rasowe 0—20 pkt,

6) u szynszyli:

- a) wielkość i budowa 0—4 pkt,
- b) typ barwny 0—5 pkt,
- c) jakość okrywy włosowej 0—9 pkt,
- d) czystość barwy okrywy włosowej 0—9 pkt,
- e) pas brzuszny 0—3 pkt.

§ 34. 1. Ocena skór dokonywana jest na podstawie wyników oceny jakości skór pozyskanych ze zwierząt pochodzących z danego stada i obejmuje następujące cechy:

- 1) rozmiar,
- 2) jakość okrywy włosowej,
- 3) czystość barwy okrywy włosowej.

2. Ocenie podlegają skóry surowe wysuszone i uformowane w sposób charakterystyczny dla danej rasy, gatunku i odmiany.

3. Rozmiar skóry jest określany jako jej długość, mierzona w centymetrach od czubka nosa do najbliższego punktu na tylnym grzbietowym obrzeżu skóry.

4. Jakość i czystość okrywy włosowej skór oceniana jest organoleptycznie w celu ustalenia stopnia zgodności z cechami charakterystycznymi dla danej rasy, gatunku i odmiany.

## Rozdział 8

### Sposób oznakowania i identyfikacji zwierząt futerkowych

§ 35. 1. W stadach zwierząt futerkowych poddawanych ocenie stad zwierząt futerkowych prowadzi się indywidualne, trwałe oznakowanie zwierząt za pomocą tatuowania uszu lub kolczyka umieszczonego w uchu lub uszach zwierzęcia.

2. Tatuaż lub kolczyk, o którym mowa w ust. 1, powinien zawierać numer identyfikacyjny, niepowtarzalny w skali kraju przez okres 10 lat, nadany przez prowadzącego ocenę stad zwierząt futerkowych.

3. Numer identyfikacyjny, o którym mowa w ust. 2, powinien składać się, z zastrzeżeniem ust. 4, z dziewięciu znaków literowo-cyfrowych, z których cztery pierwsze oznaczają numer stada, a pięć kolejnych — indywidualny numer zwierzęcia w stadzie.

4. W przypadku królików i nutrii numer identyfikacyjny, o którym mowa w ust. 2, powinien składać się z jedenastu znaków literowo-cyfrowych, z których cztery pierwsze oznaczają numer stada, a siedem kolejnych — indywidualny numer zwierzęcia w stadzie.

5. Zwierzęta futerkowe mogą być znakowane przy użyciu elektronicznych nośników informacji.

§ 36. 1. W przypadku znakowania zwierząt futerkowych za pomocą tatuażu numer stada umieszcza się w lewym uchu, a indywidualny numer zwierzęcia w stadzie — w prawym uchu.

2. W przypadku znakowania zwierząt futerkowych za pomocą kolczyka umieszczonego w uchu, numer stada powinien być umieszczony na jednej stronie kol-

czyka, a indywidualny numer zwierzęcia w stadzie — na drugiej stronie kolczyka.

3. W przypadku znakowania zwierząt futerkowych za pomocą kolczyków umieszczanych w obu uszach, w lewym uchu powinien być umieszczony kolczyk z numerem stada, a w uchu prawym — kolczyk z indywidualnym numerem zwierzęcia w stadzie.

4. Kolczyk lub elektroniczny nośnik informacji powinien być skonstruowany i zakładany w sposób wykluczający jego usunięcie i ponowne użycie oraz pozwalający na łatwe odczytanie numeru identyfikacyjnego.

§ 37. Informacje dotyczące numeru identyfikacyjnego i sposobu oznakowania zwierzęcia powinny być odnotowywane w dokumentacji hodowlanej i rejestrowane w systemie informatycznym prowadzonym na potrzeby oceny wartości użytkowej i hodowlanej.

§ 38. Zwierzę futerkowe jest identyfikowane przez porównanie numeru identyfikacyjnego umieszczonego na kolczyku albo numeru identyfikacyjnego wytatuowanego w uszach zwierzęcia albo odczytanego z elektronicznego nośnika informacji z numerem odnotowanym w dokumentacji hodowlanej.

## Rozdział 9

### Zakres i metody prowadzenia oceny wartości użytkowej drobiu

§ 39. Ocena wartości użytkowej drobiu prowadzona jest dla:

- 1) rodów drobiu i indywidualnie dla poszczególnych ptaków w obrębie tego rodu,
- 2) stad rodzicielskich i towarowych drobiu.

§ 40. 1. Ocena wartości użytkowej drobiu prowadzona jest przez:

- 1) ocenę terenową rodów drobiu, stad rodzicielskich i towarowych drobiu,
- 2) ocenę testową stad rodzicielskich i towarowych drobiu.

2. Ocena wartości użytkowej drobiu dokonywana jest z uwzględnieniem specyfiki gatunku i typu użytkowego drobiu.

§ 41. Ocena terenowa wartości użytkowej drobiu polega na corocznym określeniu poziomu użytkowości na fermach drobiu.

§ 42. 1. Ocena terenowa wartości użytkowej rodów drobiu obejmuje:

- 1) ustalanie liczby jaj zniesionych w okresie użytkowania,
- 2) określanie masy jaja kontrolowanej w okresie szczytu nieśności,
- 3) określanie masy ciała ptaka w okresie odchowu,
- 4) ustalanie wskaźnika dojrzałości płciowej ptaka, określanego liczbą dni życia do zniesienia pierwszego jaja,



- 5) ustalanie wskaźnika zapłodnienia jaj, określanego stosunkiem liczby jaj zapłodnionych do liczby jaj nałożonych do wylęgu, wyrażonego w procentach,
- 6) ustalanie wskaźnika wylęgowości jaj, określanego stosunkiem liczby wylęzonych zdrowych piskląt do liczby jaj nałożonych do wylęgu, wyrażonego w procentach,
- 7) ustalanie wskaźnika przeżywalności w okresie odchowu, określanego stosunkiem liczby ptaków na końcu okresu odchowu do liczby ptaków na początku okresu odchowu, wyrażonego w procentach,
- 8) ustalanie wskaźnika przeżywalności w okresie produkcji, określanego stosunkiem liczby ptaków na końcu okresu produkcji do liczby ptaków na początku okresu produkcji, wyrażonego w procentach.

2. W przypadku rodów kaczek i gęsi ocena, o której mowa w ust. 1, obejmuje ponadto:

- 1) ustalanie długości mostka, mierzonej wzdłuż całej długości grzebienia mostka,
- 2) ustalanie grubości mięśnia piersiowego, mierzonej po lewej stronie ciała.

3. Liczba jaj zniesionych w okresie użytkowania oceniana jest w przypadku:

- 1) kur nieśnych — od 21 do 64 tygodnia życia,
- 2) kur mięsnych — od 25 do 64 tygodnia życia,
- 3) indyków — od 31 do 60 tygodnia życia,
- 4) kaczek — od 25 do 56 tygodnia życia,
- 5) gęsi — od 29 tygodnia życia i przez trzy kolejne lata użytkowania.

4. Masa jaja kontrolowana w okresie szczytu nieśności oceniana jest w przypadku:

- 1) kur — od 33 do 35 tygodnia życia,
- 2) indyków — od 40 do 42 tygodnia życia,
- 3) kaczek — przez 2 tygodnie przy minimum 80% nieśności,
- 4) gęsi — przez 3 tygodnie od 47 tygodnia życia.

5. Masa ciała określana w okresie odchowu oceniana jest w przypadku:

- 1) kur nieśnych — w 18 tygodniu życia,
- 2) kur mięsnych — w 6 tygodniu życia,
- 3) indyków — w 8 i 14 tygodniu życia,
- 4) kaczek typu Pekin — w 3 i 7 tygodniu życia,
- 5) kaczek piżmowych:
  - a) w 3 i 10 tygodniu życia u samic,
  - b) w 3 i 12 tygodniu życia u samców,
- 6) gęsi — w 8 i 11 tygodniu życia.

6. Długość mostka ustalana jest w przypadku:

- 1) kaczek typu Pekin — w 7 tygodniu życia,
- 2) kaczek piżmowych:
  - a) w 12 tygodniu życia u samców,
  - b) w 10 tygodniu życia u samic,
- 3) gęsi — w 11 tygodniu życia.

7. Grubość mięśnia piersiowego ustalana jest w przypadku:

- 1) kaczek typu Pekin — w 7 tygodniu życia, w punkcie położonym 4 cm od początku grzebienia mostka wzdłuż jego długości i 1,5 cm w bok,
- 2) kaczek piżmowych:
  - a) w 12 tygodniu życia, w punkcie położonym 4 cm od początku grzebienia mostka wzdłuż jego długości i 1,5 cm w bok u samców,
  - b) w 10 tygodniu życia, w punkcie położonym 3 cm od początku grzebienia mostka wzdłuż jego długości i 1,5 cm w bok u samic,
- 3) gęsi — w 11 tygodniu życia, w punkcie położonym 4 cm od początku grzebienia mostka wzdłuż jego długości i 1,5 cm w bok.

§ 43. 1. Ocena terenowa wartości użytkowej stad rodzicielskich drobiu obejmuje:

- 1) ustalanie wskaźnika przeżywalności w okresie odchowu, określanego stosunkiem liczby ptaków na końcu okresu odchowu do liczby ptaków na początku okresu odchowu, wyrażonego w procentach,
- 2) ustalanie wskaźnika przeżywalności w okresie produkcji, określanego stosunkiem liczby ptaków na końcu okresu produkcji do liczby ptaków na początku okresu produkcji, wyrażonego w procentach,
- 3) ustalanie długości okresu użytkowania stada określanego liczbą dni produkcji nieśnej,
- 4) ustalanie liczby jaj zniesionych w okresie użytkowania,
- 5) ustalanie wskaźnika zapłodnienia jaj, określanego stosunkiem liczby jaj zapłodnionych do liczby jaj nałożonych do wylęgu, wyrażonego w procentach,
- 6) ustalanie wskaźnika wylęgowości jaj, określanego stosunkiem liczby wylęzonych zdrowych piskląt do liczby jaj nałożonych do wylęgu, wyrażonego w procentach,
- 7) ustalanie wskaźnika dojrzałości płciowej stada, określanego liczbą dni życia do uzyskania przez stado przez kolejne trzy dni — 50% nieśności, a w przypadku stad gęsi — 10% nieśności.

2. Długość okresu użytkowania oceniana jest w przypadku:

- 1) kur nieśnych — od 21 tygodnia życia,
- 2) kur mięsnych — od 25 tygodnia życia,
- 3) indyków — od 31 tygodnia życia,
- 4) kaczek — od 25 tygodnia życia,
- 5) gęsi jednorocznych — od 29 tygodnia życia i przez trzy kolejne lata użytkowania.

§ 44. 1. Ocena terenowa wartości użytkowej stad towarowych mięsnego typu użytkowego drobiu obejmuje ustalanie:

- 1) wskaźnika przeżywalności w okresie tuczu, określanego stosunkiem liczby ptaków na końcu okresu tuczu do liczby ptaków na początku okresu tuczu, wyrażonego w procentach,
- 2) zużycia paszy określanego na ptaka w okresie tuczu w przeliczeniu na kilogram masy ciała,

- 3) długości okresu tuczu określanej liczbą dni tuczu,
- 4) wskaźnika efektywności produkcji, określanego przez wydajność żywca drobiowego w przeliczeniu na jednostkę powierzchni produkcyjnej lub europejskiego wskaźnika wydajności, obliczanego według wzoru określonego w załączniku nr 6 do rozporządzenia.

2. Do oceny terenowej wartości użytkowej stad towarowych nieśnego typu użytkowego drobiu stosuje się § 43 ust. 1 pkt 1—4 i ust. 2 pkt 1.

§ 45. 1. Ocena testowa wartości użytkowej drobiu prowadzona jest w specjalnie do tego celu wyodrębnionym obiekcie, w jednolitych warunkach utrzymania i żywienia ptaków.

2. Do oceny testowej drobiu pobiera się losowo z ferm drobiu próby testowe, w postaci jaj wylęgowych lub piskląt, co najmniej co 3 lata.

3. Próby testowe do oceny wartości użytkowej drobiu pobiera się ze stad w przypadku:

- 1) kur — w wieku 9—12 miesięcy,
- 2) indyków — w wieku 8—12 miesięcy,
- 3) kaczek — do 12 miesiąca życia, co najmniej przy 30% nieśności stada,
- 4) gęsi — od pierwszego do czwartego sezonu użytkowania, począwszy od 5 do 12 tygodnia nieśności.

§ 46. 1. Ocena testowa wartości użytkowej stad rodzicielskich drobiu obejmuje:

- 1) ustalanie wskaźnika przeżywalności w okresie odchowu, określanego stosunkiem liczby ptaków na końcu okresu odchowu do liczby ptaków na początku okresu odchowu, wyrażonego w procentach,
- 2) ustalanie wskaźnika przeżywalności w okresie produkcji, określanego stosunkiem liczby ptaków na końcu okresu produkcji do liczby ptaków na początku okresu produkcji, wyrażonego w procentach,
- 3) ustalanie zużycia paszy w okresie:
  - a) odchowu,
  - b) produkcji, w tym na jeden dzień i zniesione jedno jajo,
- 4) określanie masy ciała,
- 5) ustalanie wskaźnika dojrzałości płciowej stada, określanego liczbą dni życia do uzyskania przez stad 50% nieśności, a w przypadku stad gęsi — 10% nieśności,
- 6) ustalanie liczby jaj zniesionych w poszczególnych tygodniach nieśności,
- 7) ustalanie parametrów jakości jaj określanych poprzez wytrzymałość skorupy, kształt i masę jaja,
- 8) ustalanie wskaźnika zapłodnienia jaj, określanego stosunkiem liczby jaj zapłodnionych do liczby jaj nałożonych do wylęgu, wyrażonego w procentach,
- 9) ustalanie wskaźnika wylęgowości jaj, określanego stosunkiem liczby wylęzonych zdrowych piskląt do liczby jaj nałożonych do wylęgu, wyrażonego w procentach.

2. Masa ciała oceniana jest w przypadku:

- 1) kur nieśnych — w 8, 20 i 72 tygodniu życia,
- 2) kur mięsnych — w 8, 24 i 64 tygodniu życia,
- 3) indyków — w 4, 8, 12, 16, 20, 24, 30 i 50 tygodniu życia,
- 4) kaczek — w 3, 7, 24 i 64 tygodniu życia,
- 5) kaczek piźmowych — w 3, 10, 12, 24 i 64 tygodniu życia,
- 6) gęsi — w 8, 11, 28 i 58 tygodniu życia.

3. Liczba jaj zniesionych w poszczególnych tygodniach nieśności ustalana jest w przypadku:

- 1) kur nieśnych — od 21 tygodnia życia,
- 2) kur mięsnych — od 25 tygodnia życia,
- 3) indyków — od 31 tygodnia życia,
- 4) kaczek — od 25 tygodnia życia,
- 5) gęsi jednorocznych — od 29 tygodnia życia i przez trzy kolejne lata użytkowania.

§ 47. 1. Ocena testowa wartości użytkowej stad towarowych mięsnego typu użytkowego drobiu obejmuje:

- 1) ustalanie wskaźnika zapłodnienia jaj, określanego stosunkiem liczby jaj zapłodnionych do liczby jaj nałożonych do wylęgu, wyrażonego w procentach,
- 2) ustalanie wskaźnika wylęgowości jaj, określanego stosunkiem liczby wylęzonych zdrowych piskląt do liczby jaj nałożonych do wylęgu, wyrażonego w procentach,
- 3) ustalanie wskaźnika przeżywalności w okresie tuczu, określanego stosunkiem liczby ptaków na końcu okresu tuczu do liczby ptaków na początku okresu tuczu, wyrażonego w procentach,
- 4) ustalanie zużycia paszy, określanego na jednego ptaka w okresie tuczu, na jeden kilogram masy ciała,
- 5) ustalanie masy ciała określanej w czasie trwania tuczu,
- 6) analizę rzeźną, określającą co najmniej procentowy udział podstawowych wyrębów: mięśni piersiowych i nóg w stosunku do masy tuszki,
- 7) ustalanie wskaźnika efektywności produkcji, określanego poprzez wydajność żywca drobiowego w przeliczeniu na jednostkę powierzchni produkcyjnej lub europejski wskaźnik wydajności, obliczanego według wzoru określonego w załączniku nr 6 do rozporządzenia.

2. Do testowej oceny wartości użytkowej stad towarowych kur nieśnych stosuje się § 46 ust. 1 pkt 1—7, ust. 2 pkt 1 i ust. 3 pkt 1.

## Rozdział 10

### Zakres i metody prowadzenia oceny wartości hodowlanej drobiu

§ 48. 1. Ocena wartości hodowlanej drobiu prowadzona jest dla rodów drobiu, rodzin i indywidualnie dla

poszczególnych ptaków z uwzględnieniem ich płci i wieku.

2. Wartość hodowlana drobiu szacowana jest na podstawie wyników oceny użytkowości własnej ptaka i jego krewnych, dla których prowadzona jest ocena wartości użytkowej.

3. Szczegółowe metody szacowania wartości hodowlanej drobiu określa załącznik nr 7 do rozporządzenia.

## Rozdział 11

### Sposób oznakowania i identyfikacji drobiu

§ 49. 1. W rodach drobiu poddawanych ocenie wartości użytkowej lub hodowlanej prowadzi się indywidualne znakowanie ptaków przy użyciu trwałych znaczków ewidencyjnych zawierających numer identyfikacyjny lub kod kreskowy odpowiadający temu numerowi, pozwalający określić przynależność ptaka do określonego rodu, rodziny i lęgu, nadany przez prowadzącego ocenę wartości użytkowej lub hodowlanej.

2. Do znakowania drobiu stosuje się:

- 1) dla młodzięży hodowlanej:
  - a) znaczki pasemkowe zakładane na jedno ze skrzydeł ptaka,
  - b) znaczki kłódeczkowe zakładane na jedno ze skrzydeł ptaka,
  - c) obrączki zakładane na jeden ze stawów skokowych ptaka,
  - d) elektroniczne nośniki informacji,
- 2) dla ptaków dorosłych:
  - a) znaczki skrzydłowe zakładane na jedno ze skrzydeł ptaka,
  - b) obrączki zakładane na jeden ze stawów skokowych ptaka,
  - c) elektroniczne nośniki informacji.

3. Indywidualne znakowanie ptaków przeprowadza się w dniu wylęgu piskląt oraz w dniu wyboru ptaka do rozrodu (selekcji).

§ 50. Informacje dotyczące numeru identyfikacyjnego i sposobu oznakowania ptaków powinny być odnotowywane w dokumentacji hodowlanej i rejestrowane w systemie informatycznym prowadzonym na potrzeby oceny wartości użytkowej i hodowlanej.

§ 51. Ptak jest identyfikowany przez porównanie numeru identyfikacyjnego zawartego na znaczku pasemkowym, kłódeczkowym, skrzydłowym, obrączce lub w elektronicznym nośniku informacji, przy pomocy którego jest oznakowany, z numerem odnotowanym w dokumentacji hodowlanej.

## Rozdział 12

### Zakres i metody prowadzenia oceny wartości użytkowej pszczół

§ 52. 1. Dla pszczół prowadzi się ocenę wartości użytkowej łącznie z oceną wartości hodowlanej, zwane dalej „oceną pszczół”.

2. Ocena pszczół obejmuje poszczególne matki pszczele pochodzące z linii hodowlanych pszczół.

3. Ocena pszczół prowadzona jest metodą stacjonarną lub terenową.

§ 53. 1. Stacjonarna metoda oceny pszczół polega na porównaniu wyników pomiarów lub obserwacji cech poszczególnych matek pszczelich danej linii hodowlanej pszczół, prowadzonych w okresie obejmującym co najmniej jedną zimowłę pszczół oraz zbiór miodu z pierwszego pożytku po zimowli, zwanym dalej „sezonem oceny”.

2. Pomiarów lub obserwacji, o których mowa w ust. 1, prowadzi się dla matek pszczelich urodzonych w danym roku i obsadzonych w rodzinach pszczelich pozostających w danej pasiece przez cały sezon oceny w takich samych warunkach.

3. Stacjonarna metoda oceny pszczół obejmuje następujące cechy:

- 1) miodność, w oparciu o szacowanie zapasów miodu w ulu lub zbiory miodu,
- 2) rozwój rodziny pszczelej, w oparciu o liczbę plastrów z czerwem,
- 3) zimotrwałość, w oparciu o liczbę plastrów obsiadanych przez pszczoły i stan środowiska ula,
- 4) skłonność do rójki, w oparciu o reakcję na zabiegi przeciwrojowe,
- 5) charakter pszczół,
- 6) cechy morfologiczne, w oparciu o obserwacje ubarwienia i pomiary części ciała pszczół,
- 7) zachowanie pszczół, w oparciu o obserwacje stanu rodzin pszczelich podczas przeglądów.

§ 54. 1. Terenowa metoda oceny pszczół polega na porównywaniu wyników pomiarów lub obserwacji cech grup matek pszczelich o określonej liczebności, stanowiących potomstwo matek pochodzących z linii hodowlanych pszczół, urodzonych w danym roku, z wynikami pomiarów lub obserwacji cech odmiennych genetycznie grup matek pszczelich o podobnej liczebności, urodzonych w tym samym roku i utrzymywanych w takich samych warunkach przez sezon oceny.

2. Terenowa metoda oceny pszczół obejmuje następujące cechy:

- 1) miodność, w oparciu o szacowanie zapasów miodu w ulu,
- 2) rozwój rodziny pszczelej, w oparciu o liczbę plastrów obsiadanych przez pszczoły oraz liczbę plastrów z czerwem,
- 3) zimotrwałość, w oparciu o liczbę plastrów obsiadanych przez pszczoły i stan środowiska ula,
- 4) skłonność do rójki, w oparciu o reakcję na zabiegi przeciwrojowe,
- 5) charakter pszczół.

## Rozdział 13

**Sposób oznakowania i identyfikacji pszczoł**

§ 55. 1. Dla pszczoł poddawanych ocenie prowadzi się indywidualne znakowanie matek pszczelich, przy użyciu trwałych znaczków zawierających dwuznakową kombinację cyfrową albo literową, albo literowo-cyfrową, niepowtarzalną w obrębie danej linii hodowlanej w roku kalendarzowym, nadaną przez prowadzącego ocenę.

2. Do znakowania matek pszczelich używane są znaczki w następujących kolorach, oznaczających ostatnią cyfrę roku urodzenia matki pszczelej:

- 1) biały — dla cyfr 1 lub 6,
- 2) żółty — dla cyfr 2 lub 7,
- 3) czerwony — dla cyfr 3 lub 8,
- 4) zielony — dla cyfr 4 lub 9,
- 5) niebieski — dla cyfr 5 lub 0.

3. Matki pszczele znakuje się przed ich obsadzeniem w rodzinach pszczelich, umieszczając znaczki na części grzbietowej tułowia.

§ 56. Informacje dotyczące oznakowania matek pszczelich oraz ich umiejscowienia w rodzinach pszczelich powinny być odnotowywane w dokumentacji hodowlanej i rejestrowane w systemie informatycznym prowadzonym na potrzeby oceny wartości użytkowej i hodowlanej.

§ 57. Identyfikacja polega na stwierdzeniu zgodności danych opisanych w dokumentacji hodowlanej z oznakowaniem i umiejscowieniem matki pszczelej w rodzinie pszczelej.

## Rozdział 14

**Zakres i metody prowadzenia oceny wartości użytkowej owiec.**

§ 58. Ocena wartości użytkowej owiec obejmuje:

- 1) użytkowość rozplodową i użytkowość mięsną — w przypadku owiec ras i linii hodowlanych ojcowskich mięsnych i plennych,
- 2) użytkowość rozplodową i użytkowość mięsną — w przypadku owiec ras i linii hodowlanych matecznych,
- 3) użytkowość rozplodową i użytkowość mleczną — w przypadku owiec ras mlecznych i owiec innych ras i linii hodowlanych użytkowanych mlecznie,
- 4) użytkowość rozplodową i użytkowość wełnistą — w przypadku owiec innych niż wymienione w pkt 1—3, ras i linii hodowlanych.

§ 59. Ocena użyteczności rozplodowej obejmuje ustalenie:

- 1) dla każdej maciorki w stadzie:
  - a) wieku,
  - b) dat wykotów,
  - c) liczby urodzonych jagniąt w danym wykocie,
  - d) liczby jagniąt odchowanych do wieku 70 dni w rasach i liniach hodowlanych mięsnych, 30

dni dla polskiej owcy górskiej, a w pozostałych rasach i liniach hodowlanych owiec — do wieku 56 dni,

- e) średniej życiowej plenności określanej jako stosunek liczby urodzonych jagniąt do liczby wykotów, wyrażony w procentach,
- 2) wyrażonych w procentach dla całego stada:
    - a) płodności, określonej jako liczba matek wykoconych w stosunku do liczby matek w stadzie,
    - b) plenności, określonej jako liczba jagniąt urodzonych w stosunku do liczby wykończonych matek,
    - c) odchovu jagniąt, określonego jako liczba jagniąt odchowanych w stosunku do liczby jagniąt urodzonych,
    - d) wyniku rozrodu, określonego jako liczba jagniąt odchowanych w stosunku do liczby matek w stadzie.

§ 60. Ocena użyteczności mięsnej owiec obejmuje:

- 1) ustalanie masy ciała zwierząt, polegające na:
  - a) czterokrotnym ważeniu jagniąt co 21 dni, poczynając od 21 dnia od urodzenia pierwszego jagnięcia, w stadzie — w przypadku ras i linii hodowlanych mięsnych,
  - b) jednorazowym ważeniu jagniąt, nie wcześniej niż w 49 dniu życia i nie później niż w 63 dniu życia, w stadzie — w przypadku ras i linii hodowlanych innych niż wymienione w lit. a),
  - c) jednorazowym ważeniu owiec dorosłych, nie wcześniej niż w 351 dniu i nie później niż w 379 dniu życia,
- 2) obliczanie, w oparciu o wzory określone w załączniku nr 8 do rozporządzenia, masy ciała zwierzęcia na:
  - a) 10, 30 i 70 dzień życia jagnięcia — w przypadku ras i linii hodowlanych mięsnych,
  - b) 56 dzień życia — w przypadku ras i linii hodowlanych innych niż wymienione w lit. a),
  - c) 365 dzień życia — dla owiec dorosłych,
- 3) wyliczanie, na podstawie wzorów określonych w załączniku nr 8 do rozporządzenia, średnich dobowych przyrostów masy ciała jagniąt w przedziale wiekowym 10—30 i 30—70 dni życia — w przypadku ras i linii hodowlanych mięsnych,
- 4) ustalanie masy miotu maciorki:
  - a) w 70 dniu po urodzeniu jagniąt — w przypadku ras i linii hodowlanych mięsnych,
  - b) w 56 dniu po urodzeniu jagniąt — w przypadku ras i linii hodowlanych innych niż wymienione w lit. a).

§ 61. 1. Ocena użyteczności mlecznej owiec ras mlecznych obejmuje ustalenie ilości mleka oraz zawartego w nim białka i tłuszczu pochodzącego z kontrolowanych przez prowadzącego ocenę udojów, przeprowadzanych co:

- 1) 30 dni rano i wieczorem (metoda standardowa A4) albo
- 2) 30 dni przemiennie rano i wieczorem (metoda uproszczona AT).

2. Nie ustala się ilości udojonego mleka oraz zawartego w nim białka i tłuszczu z udojów od owiec od dnia wykotu do 10 dnia po wykocie.

3. Nie ustala się ilości udojonego mleka oraz zawartego w nim białka i tłuszczu z udojów kontrolowanych od owiec dających poniżej 0,2 kg w ciągu 24 godzin przy metodzie A4 lub 0,1 kg mleka na jeden udój przy metodzie AT, a kolejny udój kontrolowany przeprowadza się nie wcześniej niż w 11 dniu po wykocie.

§ 62. 1. Ocena użytkowości mlecznej owiec prowadzona dla ras i linii hodowlanych innych niż wymienione w § 61 ust. 1, użytkowanych mlecznie, polega na wyliczeniu wskaźnika mleczności według wzoru określonego w załączniku nr 9 do rozporządzenia, na podstawie:

- 1) masy ciała jagniąt ustalonej z dokładnością do 0,1 kg w 2 dniu życia,
- 2) masy ciała jagniąt ustalonej z dokładnością do 0,1 kg w 30 dniu życia, nie wcześniej niż w 27 dniu życia i nie później niż w 33 dniu życia,
- 3) wyniku jednorazowego pomiaru ilości mleka podczas udoju porannego pomiędzy 50 a 80 dniem po wykocie (udój kontrolowany).

2. W przypadku pierwiastek z bliźniętami wskaźnik mleczności uzyskany zgodnie z ust. 1 podwyższa się o 10%.

3. Ocena użytkowości mlecznej owiec, o której mowa w § 61, powinna być prowadzona co najmniej w okresie pierwszej laktacji.

§ 63. Ocena użytkowości wełnistej obejmuje ustalenie masy wełny potnej oraz ocenę długości i grubości włosa z uzyskanego runa, pochodzących z drugiej strzyży tryczków i maciorek — dokonywanej w okresie 6 miesięcy od strzyży jagnięcej oraz z trzeciej strzyży tryczków i maciorek — dokonywanej co najmniej po 10 miesiącach od drugiej strzyży.

## Rozdział 15

### Zakres i metody prowadzenia oceny wartości hodowlanej owiec

§ 64. 1. Ocena wartości hodowlanej owiec obejmuje użytkowość rozplodową i mięsną.

2. Ocena wartości hodowlanej owiec jest prowadzona z uwzględnieniem płci i wieku zwierząt.

3. Wartość hodowlana owiec szacowana jest metodą statystyczną na podstawie wyników oceny wartości użytkowej:

- 1) własnej zwierzęcia albo
- 2) własnej zwierzęcia i jego matki.

§ 65. Szczegółowe metody statystyczne stosowane w ocenie wartości hodowlanej owiec określa załącznik nr 10 do rozporządzenia.

## Rozdział 16

### Sposób oznakowania i identyfikacji owiec

§ 66. 1. Dla owiec poddawanych ocenie wartości użytkowej lub hodowlanej prowadzi się indywidualne,

trwałe oznakowanie zwierzęcia za pomocą tatuażu uszu albo kolczyka umieszczonego w uchu.

2. Tatuaż albo kolczyk, o których mowa w ust. 1, powinien zawierać niepowtarzalny w skali kraju przez okres 10 lat numer identyfikacyjny nadany przez prowadzącego ocenę wartości użytkowej lub hodowlanej.

3. Numer identyfikacyjny, o którym mowa w ust. 2, składa się z dziesięciu cyfr, z których sześć pierwszych oznacza numer stada, a cztery kolejne — indywidualny numer zwierzęcia w stadzie, przy czym pierwsza cyfra numeru indywidualnego zwierzęcia w stadzie oznacza ostatnią cyfrę roku urodzenia zwierzęcia.

§ 67. 1. W przypadku znakowania owiec za pomocą tatuażu, numer stada umieszcza się w prawym uchu, a indywidualny numer zwierzęcia w stadzie — w lewym uchu.

2. W przypadku znakowania owiec przy pomocy kolczyka umieszczanego w uchu numer identyfikacyjny powinien być umieszczony na kolczyku w sposób trwały.

3. Kolczyk powinien być skonstruowany i zakładany w sposób wykluczający jego usunięcie i ponowne użycie oraz pozwalający na łatwe odczytanie numeru identyfikacyjnego.

§ 68. 1. Powtórne oznakowanie zwierzęcia w przypadku utraty kolczyka odbywa się z wykorzystaniem tego samego numeru.

2. Ponowne założenie kolczyka powinno zostać odnotowane w dokumentacji hodowlanej z podaniem sposobu ustalenia tożsamości zwierzęcia przez prowadzącego ocenę wartości użytkowej lub hodowlanej.

§ 69. Informacje dotyczące numeru identyfikacyjnego i sposobu oznakowania zwierząt powinny być odnotowywane w dokumentacji hodowlanej i rejestrowane w systemie informatycznym prowadzonym na potrzeby oceny wartości użytkowej i hodowlanej.

§ 70. Zwierzę jest identyfikowane przez porównanie wytatuowanego lub umieszczonego na kolczyku numeru identyfikacyjnego z numerem odnotowanym w dokumentacji hodowlanej.

## Rozdział 17

### Zakres i metody prowadzenia oceny wartości użytkowej kóz

§ 71. Ocena wartości użytkowej kóz obejmuje użytkowość mleczną i rozplodową.

§ 72. 1. Ocena użytkowości mlecznej kóz obejmuje ustalenie ilości mleka oraz zawartego w nim białka i tłuszczu pochodzącego z kontrolowanych przez prowadzącego ocenę udojów, przeprowadzanych co:

- 1) 30 dni rano i wieczorem (metoda standardowa A4) albo
- 2) 30 dni przemiennie rano i wieczorem (metoda uproszczona AT).

2. Nie ustala się ilości udojonego mleka oraz zawartości w nim białka i tłuszczu z udojów od kóz od dnia wykotu do 10 dnia po wykocie.

3. Nie ustala się ilości udojonego mleka oraz zawartości w nim białka i tłuszczu z udojów kontrolowanych od kóz dających poniżej 0,2 kg w ciągu 24 godzin przy metodzie A4 lub 0,1 kg mleka na jeden udój przy metodzie AT, a kolejny udój kontrolowany przeprowadza się nie wcześniej niż w 11 dniu po wykocie.

4. Ocena użytkowości mlecznej kóz prowadzona jest przez wszystkie kolejne laktacje od dnia objęcia zwierzęcia oceną wartości użytkowej.

§ 73. Ocena użytkowości rozplodowej kóz polega na ustalaniu:

- 1) dla każdej ocenianej kozy w stadzie:
  - a) dat pokryć,
  - b) dat wykotów,
  - c) liczby urodzonych koźląt w danym wykocie,
- 2) wyrażonych w procentach dla całego stada:
  - a) płodności, określonej jako liczba kóz wykoczonych w stosunku do liczby kóz w stadzie,
  - b) plenności, określonej jako liczba koźląt urodzonych w stosunku do liczby wykończonych kóz.

## Rozdział 18

### Zasady i metody prowadzenia oceny wartości hodowlanej kóz

§ 74. 1. Wartość hodowlana kóz jest oceniana na podstawie:

- 1) pochodzenia,
  - 2) wyników oceny użytkowości mlecznej matki.
2. Wartość hodowlaną kóz ocenia się na podstawie:
- 1) pochodzenia,
  - 2) wyników oceny użytkowości mlecznej:
    - a) własnej zwierzęcia albo
    - b) własnej zwierzęcia i jego krewnych, dla których prowadzona jest ocena wartości użytkowej,
  - 3) wyników oceny własnej użytkowości rozplodowej zwierzęcia.

§ 75. Metody statystyczne stosowane w ocenie wartości hodowlanej kóz powinny gwarantować uzyskanie wyników nie obciążonych wpływami głównych czynników środowiskowych.

## Rozdział 19

### Sposób oznakowania i identyfikacji kóz

§ 76. 1. Dla kóz poddawanych ocenie wartości użytkowej lub hodowlanej prowadzi się indywidualne, trwałe oznakowanie zwierzęcia za pomocą:

- 1) tatuowania uszu albo
- 2) tatuowania spodniej części ogona albo
- 3) kolczyka umieszczonego w uchu.

2. Tatuaż albo kolczyk, o których mowa w ust. 1, powinny zawierać niepowtarzalny w skali kraju przez okres 10 lat numer identyfikacyjny nadany przez prowadzącego ocenę wartości użytkowej lub hodowlanej.

3. Numer identyfikacyjny, o którym mowa w ust. 2, składa się z ośmiu cyfr, z których trzy pierwsze oznaczają numer stada, a pięć kolejnych — indywidualny numer zwierzęcia w stadzie, przy czym pierwsza cyfra numeru indywidualnego zwierzęcia w stadzie oznacza ostatnią cyfrę roku urodzenia zwierzęcia.

§ 77. 1. W przypadku znakowania kóz za pomocą tatuażu umieszczonego w uszach numer stada umieszcza się w prawym uchu, a indywidualny numer zwierzęcia w stadzie — w lewym uchu.

2. W przypadku znakowania kóz za pomocą kolczyka umieszczonego w uchu numer identyfikacyjny powinien być umieszczony w sposób trwały na kolczyku.

3. Kolczyk powinien być skonstruowany i zakładany w sposób wykluczający jego usunięcie i ponowne użycie oraz pozwalający na łatwe odczytanie numeru identyfikacyjnego.

§ 78. 1. Powtórne oznakowanie zwierzęcia, w przypadku utraty kolczyka, odbywa się z wykorzystaniem tego samego numeru.

2. Ponowne założenie kolczyka powinno zostać odnotowane w dokumentacji hodowlanej z podaniem sposobu ustalenia tożsamości zwierzęcia przez prowadzącego ocenę wartości użytkowej lub hodowlanej.

§ 79. Informacje dotyczące oznakowania zwierząt powinny być odnotowywane w dokumentacji hodowlanej i rejestrowane w systemie informatycznym prowadzonym na potrzeby oceny wartości użytkowej i hodowlanej.

§ 80. Zwierzę jest identyfikowane przez porównanie wytatuowanego lub umieszczonego na kolczyku numeru identyfikacyjnego z numerem odnotowanym w dokumentacji hodowlanej.

## Rozdział 20

### Zakres i metody prowadzenia oceny wartości użytkowej koni

§ 81. 1. Ocena wartości użytkowej koni dokonywana jest z uwzględnieniem rasy, płci i wieku zwierzęcia poddawanego ocenie.

2. Ocena wartości użytkowej koni obejmuje:

- 1) ocenę pokroju,
- 2) prowadzenie prób dzielności,
- 3) ocenę użytkowości rozplodowej.

§ 82. Ocena pokroju prowadzona jest na podstawie oględzin konia i wyrażana jest w skali punktowej, przy czym maksymalna ilość punktów za poszczególne elementy tej oceny wynosi:

- |                  |              |
|------------------|--------------|
| 1) typ           | — do 15 pkt, |
| 2) głowa i szyja | — do 5 pkt,  |

- 3) kłoda — do 15 pkt,
- 4) kończyny przednie — do 10 pkt,
- 5) kończyny tylne — do 10 pkt,
- 6) kopyta — do 10 pkt,
- 7) ruch (stępn i kłus) — do 20 pkt,
- 8) wygląd ogólny — do 15 pkt.

§ 83. W zależności od rasy, wieku i płci konia podawanego ocenie wartości użytkowej powinien on przechodzić jedną lub kilka następujących prób dzielności:

- 1) stacjonarną próbę wierzchową,
- 2) stacjonarną próbę zaprzęgowo-wierzchową,
- 3) polową próbę zaprzęgową,
- 4) polową próbę wierzchową,
- 5) próby w sporcie jeździeckim,
- 6) próby na torach wyścigowych.

§ 84. 1. Stacjonarna próba wierzchowa prowadzona jest dla ogierów w specjalnie do tego celu przeznaczonym obiekcie, w jednakowych warunkach ich utrzymania.

2. Próba, o której mowa w ust. 1, obejmuje:

- 1) ocenę charakteru, zdrowia, wykorzystania paszy, wytrzymałości oraz cech wierzchowych, dokonywaną w okresie pierwszych 100 dni przebywania ogiera w obiekcie określonym w ust. 1, lub
- 2) ocenę przydatności do ujeżdżenia, skoków lub wszechstronnego konkursu konia wierzchowego, dokonywaną w okresie 240 dni przebywania w obiekcie określonym w ust. 1, prowadzoną dla ogierów wyselekcjonowanych w wyniku oceny, o której mowa w pkt 1.

3. Stacjonarna próba zaprzęgowo-wierzchowa prowadzona jest dla ogierów w specjalnie do tego celu przeznaczonym obiekcie, w jednakowych warunkach ich utrzymania, i obejmuje ocenę charakteru, wytrzymałości, siły i chęci ciągnięcia oraz cech wierzchowych.

§ 85. 1. Polowa próba zaprzęgowo-wierzchowa prowadzona jest w warunkach terenowych i obejmuje ocenę charakteru, wytrzymałości oraz siły i chęci ciągnięcia.

2. Polowa próba wierzchowa prowadzona jest w warunkach terenowych i obejmuje ocenę charakteru, wytrzymałości i cech wierzchowych.

§ 86. 1. Próby w sporcie jeździeckim prowadzone są w dyscyplinach:

- 1) skoki przez przeszkody,
- 2) ujeżdżenie,
- 3) wszechstronny konkurs konia wierzchowego,
- 4) powożenie zaprzęgami,
- 5) rajdy długodystansowe

— i obejmują ocenę cech wierzchowych lub zaprzęgowych konia.

2. Próby na torach wyścigów konnych obejmują ocenę szybkości, wytrzymałości, charakteru i zdrowia.

§ 87. 1. Ocena użyteczności rozplodowej koni obejmuje ustalenie:

- 1) w przypadku klaczy:
  - a) dat pokrycia,
  - b) dat wyżebień lub poronień,
  - c) liczby urodzonych źrebiąt,
  - d) liczby potomstwa wpisanego do ksiąg,
- 2) w przypadku ogiera:
  - a) liczby urodzonych źrebiąt,
  - b) liczby potomstwa wpisanego do ksiąg.

2. Ocena, o której mowa w ust. 1, obejmuje również ocenę typu, budowy, rozwoju, zdrowia i ruchu źrebiąt pochodzących po ocenianym ogierze lub od ocenianej klaczy.

## Rozdział 21

### Zakres i metody prowadzenia oceny wartości hodowlanej koni

§ 88. 1. Ocena wartości hodowlanej koni jest prowadzona z uwzględnieniem płci i wieku zwierząt.

2. Ocena wartości hodowlanej koni szacowana jest na podstawie wyników oceny wartości użytkowej:

- 1) własnej zwierzęcia i jego potomstwa, dla którego prowadzona jest ocena wartości użytkowej, albo
- 2) własnej zwierzęcia i jego krewnych, dla których prowadzona jest ocena wartości użytkowej.

§ 89. Wartość hodowlana koni szacowana jest metodą indeksów selekcyjnych albo metodą BLUP — model zwierzęcy.

## Rozdział 22

### Sposób identyfikacji koni

§ 90. 1. Konia identyfikuje się przez porównanie jego maści, odmian i znaków szczególnych oraz wieku określanego na podstawie wyglądu zębów, ze słownym lub graficznym opisem jego maści, odmian i znaków szczególnych, zawartym w dokumentacji hodowlanej, oraz z wiekiem wynikającym z tej dokumentacji.

2. Opis maści, odmian i znaków szczególnych powinien być przeprowadzony przed odsadzeniem źrebięcia od matki, nie później jednak niż przed ukończeniem przez konia 1 roku życia.

## Rozdział 23

### Przepis końcowy

§ 91. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej:

A. Balazs

Załączniki do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 5 maja 1999 r. (poz. 470)

## Załącznik nr 1

**CZĘSTOTLIWOŚĆ PRZEPROWADZANIA UDOJÓW KONTROLNYCH W RAMACH OCENY UŻYTKOWOŚCI  
MLECZNEJ BYDŁA TYPU MLECZNEGO I MIĘSNO-MLECZNEGO**

Średni odstęp między udojami kontrolnymi (tygodnie)	Minimalna liczba udojów kontrolnych rocznie
1	44
2	22
3	15
4	11
5	9
6	8
7	7
8	6
9	5
codzienne udoje	310

## Załącznik nr 2

**WZORY, W OPARCIU O KTÓRE DLA BYDŁA TYPU UŻYTKOWEGO MIĘSNEGO OBLICZANA JEST MASA CIAŁA  
ZWIERZĘCIA NA OKREŚLONY DZIEŃ JEGO ŻYCIA, ŚREDNIE DOBOWE PRZYROSTY MASY CIAŁA ZWIERZĘ-  
CIA ORAZ MLECZNOŚĆ KROWY**

1. Obliczenia masy ciała zwierzęcia na określony dzień jego życia dokonuje się według następującego wzoru:

$$MCS = \frac{MCB - MCU}{WW} \times (WS - WW) + MCB$$

gdzie:

MCS — oznacza standaryzowaną masę ciała zwierzęcia określoną w kg,

MCU — oznacza rzeczywistą masę ciała zwierzęcia ustaloną w okresie od dnia urodzenia do 5 dnia po urodzeniu w kg,

MCB — oznacza rzeczywistą masę ciała zwierzęcia w dniu ważenia w kg,

WW — oznacza wiek zwierzęcia w dniu ważenia, wyrażony w dniach,

WS — oznacza standaryzowany wiek zwierzęcia w dniach.

2. Wyliczenia średnich dobowych przyrostów masy ciała zwierzęcia dokonuje się według następującego wzoru:

$$PDMC = \frac{(MCK - MCP) \times 1000}{WK - WP}$$

gdzie:

PDMC — oznacza przyrost dobowy masy ciała zwierzęcia wyrażony w g,

MCK — oznacza końcową masę ciała zwierzęcia wyrażoną w kg,

MCP — oznacza początkową masę ciała zwierzęcia wyrażoną w kg,

WK — oznacza końcowy wiek zwierzęcia wyrażony w dniach,

WP — oznacza początkowy wiek zwierzęcia wyrażony w dniach.



3. Mleczność krowy obliczana jest według wzoru:

$$M = \frac{C \times 1700}{W}$$

gdzie:

M — oznacza szacowaną mleczność krowy w kg,

C — oznacza masę ciała cielęcia przy odsadzeniu w kg,

W — oznacza wiek cielęcia przy odsadzeniu w dniach.

Załącznik nr 3

## WZORY SZACOWANIA WARTOŚCI HODOWLANEJ BYDŁA RAS MLECZNYCH

1. Wzór na szacowanie wartości hodowlanej bydła w zakresie cech użytkowości mlecznej

$$Y_{ijk} = a_{ik} + b_{1k} X_{ijk} + b_{2k} X_{ijk}^2 + (q_{i1} g_{1k} + q_{i2} g_{2k} + \dots + q_{ip} g_{pk}) + h_{jk} + e_{ijk}$$

gdzie:

$Y_{ijk}$  — wydajność w k-tej laktacji, i-tej krowy w j-tej podklasie stado-rok-sezon ocielenia,

$a_{ik}$  — addytywny efekt genetyczny (wartość hodowlana) w k-tej laktacji i-tej krowy,

$b_{1k}$  — współczynnik regresji liniowej na wiek przy k-tym ocieleniu,

$b_{2k}$  — współczynnik regresji kwadratowej na wiek przy k-tym ocieleniu,

$X_{ijk}$  — wiek przy k-tym ocieleniu i-tej krowy w j-tej podklasie stado-rok-sezon,

$g_{lk}$  — stały efekt l-tej grupy genetycznej ( $l = 1..p$ )\*,

$q_{il}$  — współczynnik (o wartościach 0—1) opisujący udział l-tej grupy genetycznej w genotypie i-tej krowy\*,

$h_{jk}$  — stały efekt j-tego stada-roku-sezonu ocielenia dla k-tej laktacji,

$e_{ijk}$  — błąd losowy związany z  $ijk$ -tą wydajnością.

2. Wzór na szacowanie wartości hodowlanej buhaja w zakresie typu i budowy

$$Y_{ijk} = a_i + (q_{i1} g_1 + q_{i2} g_2 + \dots + q_{ip} g_p) + \beta_1 x_i^2 + \beta_2 x_i + hc_j + s_k + e_{ijk}$$

gdzie:

$Y_{ijk}$  — wartość obserwacji dla i-tej krowy w j-tej podklasie stado-rok-sezon ocielenia, ocenionej przez k-tego klasyfikatora w l-tej fazie laktacji,

$a_i$  — addytywny efekt genetyczny (wartość hodowlana) i-tej krowy,

$g_k$  — stały efekt k-tej grupy genetycznej ( $k = 1, \dots, p$ , gdzie  $p$  jest liczbą grup genetycznych)\*,

$q_{ik}$  — współczynnik opisujący udział k-tej grupy genetycznej w genotypie i-tej krowy\*,

$\beta_1$  — współczynnik regresji kwadratowej na wiek krowy przy ocieleniu,

$\beta_2$  — współczynnik regresji liniowej na wiek krowy przy ocieleniu,

$x_i$  — wiek i-tej krowy przy ocieleniu w miesiącach,

$hc_j$  — stały efekt j-tej podklasy stado-rok-sezon ocielenia — klasyfikator,

$s_k$  — stały efekt l-tej fazy laktacji,

$e_{ijk}$  — błąd losowy.

\* Grupy genetyczne tworzy się dla osobników spokrewnionych poprzez powiązania rodowodowe, oddzielnie dla buhajów ojców oraz krów matek, oraz w ich obrębie wprowadza się dodatkowo podział w zależności od wieku oraz udziału odmiany holsztyńsko-fryzyjskiej.

W razie braku informacji o roku urodzenia zwierząt ich wiek jest oszacowany na podstawie znanych dat urodzeń ich krewnych przy założeniu, że średni odstęp międzypokoleniowy na ścieżce matka—potomek wynosi 5 lat, a na ścieżce ojciec—potomek — 8 lat.

## Załącznik nr 4

## WZORY, W OPARCIU O KTÓRE OBLICZANY JEST PRZYROST DZIENNY, STOPIEŃ UMIĘŚNIENIA ZWIERZĘCIA I ZAWARTOŚĆ MIĘSA W TUSZY ŚWIŃ

1. Obliczenia przyrostu dziennego zwierzęcia dokonuje się według następującego wzoru:

$$X_1 = \frac{602,3893 Z}{-98,0970 + 1,5357 W - 0,002157 W^2}$$

gdzie:

$X_1$  — przyrost dzienny przeliczony na wiek 180 dni,

$Z$  — masa ciała zwierzęcia w dniu oceny w kg,

$W$  — wiek w dniu oceny w dniach.

2. Obliczenia stopnia umięśnienia na podstawie pomiarów przeprowadzonych w okresie życia zwierzęcia dokonuje się według następującego wzoru:

$$X_2 = -0,4203 P_2 - 0,4461 P_4 + 0,2469 P_4 M + 54,8763$$

gdzie:

$X_2$  — zawartość mięsa w tuszy wyrażona w procentach,

$P_2$  — grubość stoniny mierzona za ostatnim zębem na granicy kręgów piersiowych i lędźwiowych, 3 cm poniżej linii środkowej grzbietu,

$P_4$  — grubość stoniny mierzona za ostatnim zębem na granicy kręgów piersiowych i lędźwiowych, 8 cm poniżej linii środkowej grzbietu,

$P_4 M$  — wysokość poprzecznego przekroju mięśnia najdłuższego grzbietu.

3. Obliczenia zawartości mięsa w tuszy na podstawie pomiarów dokonanych po uboju zwierzęcia dokonuje się według następującego wzoru:

$$Y = 1,745 X_1 + 0,836 X_2 + 0,157 X_3 - 1,884$$

gdzie:

$Y$  — obliczona zawartość mięsa w kg,

$X_1$  — masa szynki tylnej bez skóry i stoniny w kg,

$X_2$  — masa mięśnia najdłuższego grzbietu bez stoniny + masa polędwiczki w kg,

$X_3$  — podwójna szerokość poprzecznego przekroju mięśnia najdłuższego grzbietu + wysokość poprzecznego przekroju mięśnia najdłuższego grzbietu w cm.

## Załącznik nr 5

## SZCZEGÓŁOWE METODY DOKONYWANIA OCENY WARTOŚCI HODOWLANEJ ŚWIŃ

I. Metoda szacowania wartości hodowlanej na podstawie wyników oceny wartości użytkowej własnej zwierzęcia.

Wartość hodowlana knurka lub loszki szacowana jest w oparciu o indeks selekcyjny wyliczony oddzielnie dla knurka i loszki na podstawie wyników oceny wartości użytkowej własnej zwierzęcia dokonywanej w okresie jego życia, według wzorów:

1) dla knurka:  $I = 0,1678 X_1 + 3,7134 X_2 - 199,5119$

2) dla loszki:  $I = 0,1678 X_1 + 3,7134 X_2 - 189,5119$

gdzie:

$I$  — wartość indeksu selekcyjnego,

$X_1$  — przyrost dzienny przeliczony na 180 dzień życia,

$X_2$  — zawartość mięsa w tuszy w procentach.

II. Metoda szacowania wartości hodowlanej na podstawie wyników oceny wartości użytkowej krewnych zwierzęcia, dla których prowadzona jest ocena wartości użytkowej.

1. Wartość hodowlana rodzeństwa (kojarzenia) szacowana jest w oparciu o indeks selekcyjny stanowiący średnią indeksów wyliczonych odrębnie dla każdej z dwóch sztuk rodzeństwa pochodzących po tej samej parze rodziców, które zostało ocenione po uboju w stacji kontroli. Indeks selekcyjny obliczany jest według wzoru:

1) dla rasy puławskiej:

$$I_1 = 0,259 (X_1 - \bar{X}_1) - 10,163 (X_2 - \bar{X}_2) + 1,024 (X_3 - \bar{X}_3) + 11,377 (X_4 - \bar{X}_4)$$

2) dla pozostałych ras i linii:

$$I_2 = 0,325 (X_1 - \bar{X}_1) - 24,600 (X_2 - \bar{X}_2) + 2,362 (X_3 - \bar{X}_3) + 22,371 (X_4 - \bar{X}_4)$$

gdzie:

$X_1$  — średni przyrost dzienny ocenianej sztuki,

$\bar{X}_1$  — średnia dwóch ostatnich lat dla przyrostów dziennych,

$X_2$  — średnia grubość słoniny z 5 pomiarów ocenianej sztuki,

$\bar{X}_2$  — średnia dwóch ostatnich lat dla średniej grubości słoniny z 5 pomiarów,

$X_3$  — powierzchnia poprzecznego przekroju mięśnia najdłuższego grzbietu ocenianej sztuki,

$\bar{X}_3$  — średnia dwóch ostatnich lat dla przekroju mięśnia najdłuższego grzbietu,

$X_4$  — masa mięsa szynki tylnej bez skóry i słoniny ocenianej sztuki,

$\bar{X}_4$  — średnia dwóch ostatnich lat dla masy mięsa szynki tylnej bez skóry i słoniny;

wartości średnie z dwóch ostatnich lat wylicza się oddzielnie dla każdej rasy na podstawie wyników oceny wartości użytkowej zwierząt ocenianych w stacji kontroli.

2. Wartość hodowlana ojca szacowana jest w oparciu o indeks selekcyjny stanowiący średnią indeksów wyliczonych oddzielnie dla każdej z ośmiu sztuk potomstwa, pochodzących co najmniej z 4 kojarzeń, które zostało ocenione po uboju w stacji kontroli.

Indeks selekcyjny obliczany jest według wzoru:

1) dla rasy puławskiej:

$$I_1 = 0,259 (X_1 - \bar{X}_1) - 10,163 (X_2 - \bar{X}_2) + 1,024 (X_3 - \bar{X}_3) + 11,377 (X_4 - \bar{X}_4)$$

2) dla pozostałych ras i linii:

$$I_2 = 0,325 (X_1 - \bar{X}_1) - 24,600 (X_2 - \bar{X}_2) + 2,362 (X_3 - \bar{X}_3) + 22,371 (X_4 - \bar{X}_4)$$

gdzie:

$X_1$  — średni przyrost dzienny ocenianej sztuki,

$\bar{X}_1$  — średnia dwóch ostatnich lat dla przyrostów dziennych,

$X_2$  — średnia grubość słoniny z 5 pomiarów ocenianej sztuki,

$\bar{X}_2$  — średnia dwóch ostatnich lat dla średniej grubości słoniny z 5 pomiarów,

$X_3$  — powierzchnia poprzecznego przekroju mięśnia najdłuższego grzbietu ocenianej sztuki,

$\bar{X}_3$  — średnia dwóch ostatnich lat dla przekroju mięśnia najdłuższego grzbietu,

$X_4$  — masa mięsa szynki tylnej bez skóry i słoniny ocenianej sztuki,

$\bar{X}_4$  — średnia dwóch ostatnich lat dla masy mięsa szynki tylnej bez skóry i słoniny;

wartości średnie z dwóch ostatnich lat wylicza się oddzielnie dla każdej rasy na podstawie wyników oceny wartości użytkowej zwierząt ocenianych w stacji kontroli.

### WZÓR NA OBLICZENIE EUROPEJSKIEGO WSKAŹNIKA WYDAJNOŚCI STAD TOWAROWYCH MIĘSNEGO TYPU UŻYTKOWEGO DROBIU

Europejski wskaźnik wydajności obliczany jest według wzoru:

$$EWW = \frac{P \times MC}{W \times WP} \times 100$$

gdzie:

- EWW — europejski wskaźnik wydajności,  
 P — przeżywalność wyrażona w %,  
 MC — masa ciała wyrażona w kg,  
 W — liczba dni tuczu,  
 WP — zużycie paszy ogółem na 1 ptaka wyrażone w kg.

### SZCZEGÓLWE METODY SZACOWANIA WARTOŚCI HODOWLANEJ DROBIU

1. Wartość hodowlana ptaka szacowana jest w oparciu o osobniczy indeks selekcyjny, według wzoru:

$$I_o = k_1 G_1 + k_2 G_2 + \dots + k_n G_n$$

gdzie:

- $I_o$  — wartość osobniczego indeksu selekcyjnego,  
 $k_1, k_2, \dots, k_n$  — współczynnik ekonomicznej wartości ocenianej cechy,  
 $G_1, G_2, \dots, G_n$  — wartość hodowlana ptaka dla poszczególnych cech użytkowych;  
 wartość hodowlana ptaka dla określonej cechy użytkowej szacowana jest w oparciu o następujący model liniowy:

$$G = b_1 Z_1 + b_2 Z_2 + \dots + b_n Z_n$$

gdzie:

- G — szacowana wartość hodowlana ptaka dla określonej cechy użytkowej,  
 $b_1, b_2, \dots, b_n$  — współczynniki regresji,  
 $Z_1, Z_2, \dots, Z_n$  — wynik oceny wartości użytkowej określonej cechy ocenianego ptaka i jego krewnych.

2. Wartość hodowlana rodziny drobiu szacowana jest w oparciu o indeks rodziny ( $I_r$ ) obliczony według wzoru:

$$I_r = \frac{I_{o1} + I_{o2} + \dots + I_{on}}{n}$$

gdzie:

- $I_r$  — wartość indeksu selekcyjnego dla rodziny,  
 $I_{o1}, I_{o2}, \dots, I_{on}$  — wartość osobniczych indeksów selekcyjnych członków rodziny,  
 n — liczba osobników w rodzinie.

3. Wartość hodowlana rodu szacowana jest w oparciu o indeks rodu stanowiący średnią indeksów rodzin drobiu.

WZORY, W OPARCIU O KTÓRE OBLICZANA JEST MASA CIAŁA ORAZ ŚREDNIE DOBOWE PRZYROSTY  
MASY CIAŁA OWIEC W RAMACH OCENY UŻYTKOWOŚCI MIĘSNEJ

1. Masa ciała jagniąt na 10, 30 i 70 dzień życia obliczana jest według wzoru:

$$m_{10} = m_1 + \frac{m_2 - m_1}{d_2 - d_1} \times (10 - d_1),$$

$$m_{30} = m_1; \text{ dla } d_1 = 30$$

$$m_{30} = m_2; \text{ dla } d_1 < 30 \text{ i } d_2 = 30$$

$$m_{30} = m_1 + \frac{m_2 - m_1}{d_2 - d_1} \times (30 - d_1), \text{ dla } d_1 > 30$$

$$m_{30} = m_2 + \frac{m_3 - m_2}{d_3 - d_2} \times (30 - d_2), \text{ dla } d_1 < 30 \text{ i } d_2 < 30,$$

$$m_{30} = m_2 + \frac{m_2 - m_1}{d_2 - d_1} \times (30 - d_2), \text{ dla } d_1 < 30 \text{ i } d_2 > 30,$$

$$m_{70} = m_3; \text{ dla } d_3 = 70$$

$$m_{70} = m_3 + \frac{m_3 - m_2}{d_3 - d_2} \times (70 - d_3), \text{ dla } d_3 > 70 \text{ i } d_2 > 30,$$

$$m_{70} = m_3 + \frac{m_4 - m_3}{d_4 - d_3} \times (70 - d_3), \text{ dla } d_3 < 70 \text{ i } (d_3 - 70) < (d_4 - 70)$$

$$m_{70} = m_4 + \frac{m_4 - m_3}{d_4 - d_3} \times (70 - d_4), \text{ dla } d_3 < 70 \text{ i } (d_3 - 70) \geq (d_4 - 70)$$

gdzie:

$m_{10}$  — oznacza masę ciała jagnięcia szacowaną na 10 dzień życia w kg,

$m_{30}$  — oznacza masę ciała jagnięcia szacowaną na 30 dzień życia w kg,

$m_{70}$  — oznacza masę ciała jagnięcia szacowaną na 70 dzień życia w kg,

$d_1$  — oznacza wiek w dniach określony w czasie I ważenia,

$d_2$  — oznacza wiek w dniach określony w czasie II ważenia,

$d_3$  — oznacza wiek w dniach określony w czasie III ważenia,

$d_4$  — oznacza wiek w dniach określony w czasie IV ważenia,

$m_1$  — oznacza masę ciała w kg określaną w czasie I ważenia,

$m_2$  — oznacza masę ciała w kg określaną w czasie II ważenia,

$m_3$  — oznacza masę ciała w kg określaną w czasie III ważenia,

$m_4$  — oznacza masę ciała w kg określaną w czasie IV ważenia.

2. Masa ciała jagniąt na 56 dzień życia obliczana jest według wzoru:

$$m_{56} = m_0 + \frac{m - m_0}{w} \times 56$$

gdzie:

$m_{56}$  — oznacza oszacowaną masę ciała jagnięcia w 56 dniu życia wyrażoną w kg,

$m_0$  — oznacza masę ciała osobnika w 1 dniu życia w kg; przyjmuje się, że  $m_0$  dla tryczków wynosi 4 kg, a  $m_0$  dla maciorek 3 kg,

$m$  — oznacza masę ciała jagnięcia w dniu ważenia określaną z dokładnością do 0,5 kg,

$w$  — oznacza wiek jagnięcia w dniu ważenia.

3. Masa ciała owiec dorosłych na 365 dzień życia obliczana jest według wzoru:

$$M = \frac{m}{w} \times 365$$

gdzie:

$M$  — oznacza szacowaną masę ciała owcy dorosłej na 365 dzień życia, wyrażoną w kg,

$m$  — oznacza rzeczywistą masę ciała owcy w dniu ważenia, wyrażoną w kg,

$w$  — oznacza wiek owcy w dniu ważenia, wyrażony w dniach.

4. Średnie dobowe przyrosty masy ciała jagniąt w przedziale wiekowym 10—30 i 30—70 dni obliczane są według wzorów:

$$p_{10-30} = 1000 \times \frac{m_{30} - m_{10}}{20}$$

$$p_{30-70} = 1000 \times \frac{m_{70} - m_{30}}{40}$$

gdzie:

$p_{10-30}$  — oznacza przyrosty masy ciała jagnięcia w przedziale wiekowym 10—30 dni, wyrażone w gramach,

$p_{30-70}$  — oznacza przyrosty masy ciała jagnięcia w przedziale wiekowym 30—70 dni, wyrażone w gramach,

$m_{10}$ ,  $m_{30}$ ,  $m_{70}$  — oznaczają masy ciała jagniąt szacowane odpowiednio na wiek 10, 30 i 70 dni życia, wyrażone w kg.

## WZÓR NA OBLICZANIE WSKAŹNIKA MLECZNOŚCI OWCY

Wskaźnik mleczości owcy obliczany jest według wzoru:

$$W_m = \frac{(M_{30} - M_2) \times 5 + U}{10}$$

gdzie:

$W_m$  — oznacza wskaźnik mleczości,

$M_2$  — oznacza masę ciała jagnięcia w 2 dniu życia w kg,

$M_{30}$  — oznacza masę ciała jagnięcia w 30 dniu życia w kg,

$U$  — ilość mleka z udoju kontrolowanego w kg.

## METODY SZACOWANIA WARTOŚCI HODOWLANEJ OWIEC

1. Metoda szacowania wartości hodowlanej owiec na podstawie wyników własnej oceny wartości użytkowej zwierzęcia.

Wartość hodowlana tryka lub maciorki szacowana jest w oparciu o indeks selekcyjny, który wyraża się wzorem:

$$I = 50 + b_1 \times (x - m_1) + b_2 \times (y - m_2)$$

gdzie:

50 — oznacza wartość stałą,

$b_1$  — oznacza współczynnik indeksowy dla przyrostu dobowego masy ciała jagnięcia w wieku 10—30 dni, ustalany przez prowadzącego ocenę wartości hodowlanej owiec,

$x$  — oznacza przyrost dobowy masy ciała jagnięcia w wieku 10—30 dni,

$m_1$  — oznacza średni przyrost dobowy masy ciała jagnięcia w wieku 10—30 dni wyliczony dla stada lub grupy stad,

$b_2$  — oznacza współczynnik indeksowy dla przyrostu dobowego masy ciała jagnięcia w wieku 30—70 dni, ustalony przez prowadzącego ocenę wartości hodowlanej owiec,

$y$  — oznacza przyrost dobowy masy ciała jagnięcia w wieku 30—70 dni,

$m_2$  — oznacza średni przyrost dobowy w wieku 30—70 dni, wyliczony dla stada lub grupy stad.

2. Metoda szacowania wartości hodowlanej owiec na podstawie wyników własnej oceny wartości użytkowej zwierzęcia oraz jego matki.

Wartość hodowlana tryka lub maciorki szacowana jest w oparciu o indeks selekcyjny, który wyraża się wzorem:

$$I = 50 + b_1 \times (x - 1) + b_2 \times (y - m)$$

gdzie:

50 — oznacza wartość stałą,

$b_1$  — oznacza współczynnik indeksowy dla plenności życiowej matki tryka lub maciorki, ustalony przez prowadzącego ocenę wartości hodowlanej owiec,

$x$  — oznacza poprawioną na kolejny wykot plenność życiową owcy matki ocenianego jagnięcia,

$b_2$  — oznacza współczynnik indeksowy dla masy ciała tryka lub maciorki w wieku 56 dni, ustalony przez jednostkę upoważnioną do szacowania wartości hodowlanej owiec,

$y$  — oznacza masę ciała jagnięcia standaryzowaną na wiek 56 dni z uwzględnieniem poprawki na kolejny wykot owcy matki oraz typ urodzenia jagnięcia,

$m$  — oznacza średnią masę ciała tryczków lub maciorek w wieku 56 dni, ustaloną dla stada lub grupy stad.